

GENTSE MEMORIEDAGEN: 23 en 24 MEI

23 Mei 1644

Dood te Mons van Mgr. François Vander Burch, 5e Bisschop van Gent.

Hij was een van de weinige bisschoppen die ook Gentenaar was, want hij werd hier geboren op 26 juli 1567.

Hij reorganiseerde het Seminarie en verhoogde in aanzienlijke mate het aantal zondagsscholen.

Hij was hier Bisschop van 1613 tot 1616. Toen hij benoemd werd tot Bisschop van Cambrai was het met spijt dat men hem hier zag vertrekken.

Hij werd begraven in het Jezuïtenklooster van Mons.

23 Mei 1678

Het Rasphuis wordt ontruimd om krijgsgasthuis te worden.

Maar opgepast, we zijn in 1678, het gaat dus niet over het Rasphuis op de Coupure, maar over het Geeraard Duivelsteen.

“Ten voonoemden daghe is gheresolveert uyt het rasphuys te doen vertrekken alle de tuchtelingen daerinne ghestelt, omme hetzelfde rasphuys gheemployeert te worden tot het leghen van de sieke soldaten als staende teghens het arme knechtsiens huys.”

Het comfort voor de “sieke soldaten” zal er wel niet alles geweest zijn.

23 Mei 1719

Burgemeester Hubert François de Nieulant de Pottelsberghe legt de eerste steen van het Pakhuis.

Het 2 verdiepingen hoge gebouw in Louis XIV-stijl, dat ontworpen werd door de gekende architect Bernard De Wilde, kwam op de plaats van de vroegere stadsgevangenis.

Het is dàar dat de octrooirechten geïnd werden. De meeste goederen die in de stad ingevoerd werden waren onderworpen aan stedelijke rechten. Ze werden gewogen in het Pakhuis en daar opgeslagen tot wanneer de rechten betaald waren.

De beschikbare ruimte was aanzienlijk groter dan deze die vereist was voor dit doel en er werden dan ook verschillende particuliere magazijnen in ondergebracht. De gunstige centrale ligging was er de oorzaak van dat het nooit aan liefhebbers ontbrak voor de huur van de verdiepingen.

In de loop van zijn bestaan heeft het Pakhuis onderdak verleend aan ontelbare organismen. In 1756 kwam de Tekenschool van Marissal er met een 100-tal leerlingen. Rond 1780 deed de “Kamer van Commerce” er zijn intrede. De Burgerlijkse Godshuizen hadden er hun kantoren en de Rechtbank van Koophandel vond er een onderkomen.

Bij de stichting van de Universiteit in 1817 werden de cursussen Geneeskunde er gegeven tot wanneer de nieuwe gebouwen in de Volderstraat klaar kwamen in 1826.

In 1831 werd de Stadsschool Nr.1, gesticht door Burgemeester Van Crombrugge, er in ondergebracht. Verschillende compagnies van diligences hadden er hun kantoren op het gelijkvloers, vandaar de naam “Messagerie” die soms aan het Pakhuis gegeven werd. Voor heel wat koetsen was dààr de terminus, de meeste anderen hadden er minstens een halte.

Verder vonden wij er nog de Werkbeurs en een eerste Normaalschool voor onderwijzeressen. Ook onze kloeke “Garde-Civique” had er zijn hoofdkwartier. In 1860 kwam er zich nog een kosteloze stadsmeisjesschool inwringen langs de kant van de Graslei.

In 1887 besloot het Stadsbestuur het Pakhuis af te breken voor de bouw van een Nederlandse schouwburg. Het gebouw was wegens zijn architecturale waarde weliswaar geklasseerd, maar ook toen reeds wenste men geen rekening te houden met deze vervelende bepaling. Er moest eerst wel een deklasering gebeuren en aangezien ook in die tijd de Administratie niet uitblonk door een vlotte afhandeling van de dossiers, kwam de toelating 4 jaar later. Nog eens 4 jaar later (we zitten reeds in 1895) gebeurden de eerste aanbestedingen. Maar... op 1 Januari 1896 kregen wij een nieuw stadsbestuur en dat zag die Nederlandse schouwburg op de Koormarkt toch niet goed zitten. Alles werd verkocht aan de Staat die de spotzucht van de Gentenaars opwekte door er 10 jaar over te doen om daar de Grote Post te bouwen.

23 Mei 1807

Geboorte te Gent van Hippolyte Kluyskens.

De zoon van de befaamde Joseph Kluyskens was, net zoals zijn vader, geneesheer en Professor aan de Universiteit.

Hij was Hoofdchirurg aan het Bijlokehospitaal.

Hij gaf blijk van historische belangstelling en gaf in 1859 een lexicon uit “Des hommes célèbres dans les sciences et dans les arts et des médailles qui consacrent leur souvenir.”

Hij stierf te Gent op 28 Maart 1885 en werd begraven op het Campo Santo waar zijn graf nog steeds bestaat.

23 Mei 1882

Dood van de Congopionier Jozef Vandevelde.

Hij werd geboren op 5 Januari 1855.

Onderluitenant, vergezelde hij Kapitein Hanssens die in Januari 1882 op expeditie vertrok naar Congo. Nauwelijks daar aangekomen werd hij aangetast door koorts en stierf er in een draagstoel.

De Gebroeders Vandeveldestraat werd genoemd naar hem en naar zijn broer Lieven.

23 Mei 1840

In het boek van Désiré Destanberg "Gent sedert 1831" kunnen wij lezen: "Oproer in het Rasphuis te Gent. Om drie uur namiddag ontwapenen vijf of zes gevangenen, tot levenslangen dwangarbeid veroordeeld, eenen schildwacht, terwijl andere mannen den sleuteldrager erg mishandelen; de opstand wordt algemeen en de gevangenen pogen uit te breken. De schildwacht, welke boven de poort staat, schiet doch treft niemand. Op dat gerucht snelt de bestuurder, de officier der wacht met zijne mannen, enz. toe; men schiet in de gevangenen, vijf worden gekwetst en de anderen trekken zich terug in een zijgebouw. De hogere overheden, rechters, generaals, enz. en een sterke afdeeling troepen komen weldra aan; de oproermakers geven zich over en worden in hunne cellen opgesloten. De oorzaak van dezen oproer is de ontevredenheid over de slechte voeding en het geringe loon dat men voor den arbeid betaalt."

23 Mei 1940

Gent wordt bezet door de Duitsers.

Hoe was het mogelijk dat een kleine Duitse eenheid zonder gevecht een stad kon innemen die verdedigd werd door een groter aantal Belgische troepen, kan slechts verklaard worden door een samengaan van verschillende factoren: de vermoeidheid en de ontmoediging van in aftocht zijnde troepen die ook wisten dat de Duitsers de Franse kust bereikt hadden, de eerder vijandige houding van de bevolking t.o.v. de verdedigers van de stad die een hele reeks bruggen opgeblazen hadden. Dit had gezorgd voor enorme schade in de omliggende wijken: huizen waren er ingestort, bij deze die nog rechtstonden waren deuren en ramen uitgerukt en daken weggeblazen. Bij deze explosies waren zelfs gekwetsten en enkele doden gevallen.

Niet verwonderlijk dus dat de inwoners, die het nut niet inzagen van die verwoestingen, onze soldaten met een scheef oog bekeken, om het zacht uit te drukken.

Een ander belangrijke reden was het totaal gebrek aan coördinatie tussen de burgerlijke en militaire overheden en tussen de militaire overheden onderling, want zoals dikwijls gebeurt bij terugtrekkende troepen heerst er gemakkelijk verwarring.

Er waren hier maar enkele schepen overgebleven en die hadden 4 dagen voordien een onderhoud gehad met Eerste Minister Pierlot, Minister van Landsverdediging Denis en Minister Spaak. Daarbij werd de houding besproken die de Stad moest aannemen bij een bezetting en de tekst van een affiche aan de bevolking daaromtrent werd door de Ministers goedgekeurd die er zelfs op aandrongen deze affiches onmiddellijk uit te hangen. Later zou blijken dat de militaire overheid niet eens op de hoogte was van dit onderhoud.

Toen op 23 Mei een Duitse officier als parlementair verscheen aan de Keizerpoort was de verwarring algemeen. 300 à 400 soldaten gaven zich onmiddellijk over. Dit was dan weer niet al te verwonderlijk aangezien in de loop van de voormiddag de motorrijders van de Gentse politie overal aan de troepen gaan mededelen waren dat Gent “open stad” verklaard was. Het duurde dan ook niet lang vooraleer de Duitsers een stevig bruggenhoofd uitgebouwd hadden aan de Keizerpoort. Om halftwee in de namiddag kwam op het Stadhuis, in het kabinet van de burgemeester waar de schepenen samengekomen waren, een jonge Duitse luitenant met een witte vlag, vergezeld van 2 gewapende soldaten. Hij verklaarde dat hij “in naam van zijn Führer” bezit kwam nemen van de Stad Gent en hij liet onmiddellijk de hakenkruisvlag hijsen aan de voorgevel van het Stadhuis. En dat was het dan.

Na de oorlog zijn er lange discussies geweest over het zogenaamd “verraad” van de Gentse schepenen, maar ze werden later van alle blaam vrijgesproken omdat gebleken was dat zij in de gegeven omstandigheden er het beste van gemaakt hadden.

Achteraf bekeken, iets wat altijd zeer gemakkelijk is, mogen wij toch van geluk spreken dat Gent niet verdedigd werd: het zou geen enkele invloed gehad hebben op het verder verloop van de oorlog, maar de verwoestingen zouden niet te overzien geweest zijn.

24 Mei 1578

De Vrouwebroers worden uit hun klooster verjaagd door de Calvinisten.

24 Mei 1778

Dood van Mgr. Govard Van Eersel, 16e Bisschop van Gent van 1772 tot 1778.

Hij was geboren in Antwerpen op 28 December 1713.

Hij deed hier zijn plechtige intrede als bisschop op 10 Augustus 1772.

Hij bewoonde het prachtig Hotel Van Eersel op de Reep.

Deze filantroop organiseerde een “souscription publique” die moest dienen om een “asile de retraite” te stichten voor gebrekkige werklieden van beide geslachten. Hij schreef zelf in op het hoofd van de lijst voor een bedrag van 10.000 florijnen. Na enkele weken was er genoeg geld verzameld om de onderhoudskosten van 400 ouderlingen te betalen die ondergebracht werden in het St-Antoniushof.

Hij liet per testament 18.000 Brabantse florijnen na aan de armen van het “Hospice St-Antoine”.

Zijn praalgraf in de St-Baafskathedraal werd gemaakt volgens de tekeningen van beeldhouwer Karel Van Poucke.

24 Mei 1797

Verlinden-Cannoot die de inboedel van de Recoletten had opgekocht om ze met veel winst verder te kunnen verkopen aan de paters, komt van een kale reis thuis. Bij gebrek aan interesse vanwege de paters brengt hij alles in openbare veiling.

24 Mei 1855

De Pauselijke Nuntius legt de eerste steen van de St-Barbarakerk in de Sa-
vaanstraat.

24 Mei 1861

Geboorte te Gent van Désiré Destanberg.

Auteur van de gekende werken “Gent onder Jozef II” en “Gent sedert 1831”. Deze zoon van een sierschilder behaalde zijn diploma van onderwijzer in 1880. Hij werkte als dusdanig in het stedelijk onderwijs tot wanneer hij in 1907 Directeur werd benoemd van de school op de Godshuizenlaan; (Nu Martelaarslaan).

Buiten de 2 vermelde boeken schreef hij ook nog minder gekende werken zoals “Geschiedenis van het Volksonderwijs”, “De Gentsche Herbergen en hun Uithangborden”, “Het Eeuwfeest der Koninklijke Maatschappij van Landbouw en Kruidkunde”, “L’Horticulture à Gand”, “De Kiezingen te Gent sedert 1830”.

Hij overleed op 29 April 1919.

24 Mei 1874

Inhuldiging van de eerste Paardentram.

De normale dienst begon op 25 Mei. De eerste lijn liep van de Zuidstatie naar

de Dampoortstation via het Van Arteveldeplein, Keizer Karelstraat, Vlasmarkt, Steendam, Dampoortstraat.

De dienst was verzekerd van 7 uur 's morgens tot 21 uur.

Een plaats in eerste klas (30 plaatsen) kostte 20 centiemen, een plaats in 2e klas (8 plaatsen) kostte 15 centiemen.

Enkele maanden later werd een 2e lijn in gebruik genomen: van de Zuidstation naar de Koornmarkt.

24 Mei 1904

Geboorte van de gekende tenor Karel Locufier.

Hij debuteerde in 1930 met de tenorpartij in de operette "De Zang der Woestijn".

In 1933 behaalde hij de eerste prijs in een wedstrijd voor tenors te Verviers.

Vanaf 1934 trad hij op in de Opera van Antwerpen, dan de Alhambra in Brussel, de opera van Gent.

In 1937 won hij de Grote Prijs van de Expositie van Parijs waaraan niet minder dan 186 concurrenten deelnamen.

Vanaf 1961 tot aan zijn dood was hij Directeur van de Gentse Opera.

Hij stierf in de "Refuge" op 16 November 1972.

24 Mei 1925

Dood van Victor Fris.

Een naam die familiair in de oren klinkt van Gentse geschiedkundigen.

In 1899 behaalde hij aan onze Universiteit, met de grootste onderscheiding, het diploma van Doctor in de Geschiedenis. Zijn proefschrift, met als promotor Henri Pirenne, behandelde de Gentse opstand tegen de Bourgondische Hertog Filips de Goede.

Hij begon zijn carrière in het onderwijs en vele duizenden zullen hem als leraar gekend hebben. Als dusdanig komen wij hem o.m. tegen in het Atheneum van Verviers, Oostende en Gent. Hier ook nog aan de stedelijke Lagere en Middelbare Meisjesscholen en aan het "Institut Charles de Kerchove", enz.

In 1919 wordt hij aan de Universiteit benoemd tot docent als opvolger van de gedurende de oorlog overleden Victor Vander Haeghen. Zijn leeropdracht beperkte zich aanvankelijk tot de Paleografie, maar ze werd later uitgebreid: van Pirenne neemt hij de cursus "Oorkondenleer" over en van Paul Fredericq de cursus "Historische Kritiek".

In 1917 werd hij aangesteld als Stadsarchivaris, eveneens in opvolging van Victor Vander Haeghen. Hij zou dit blijven tot aan zijn dood.

Onnodig te zeggen dat Fris nog talrijke andere functies vervulde: hij was Se-

cretaris van de “Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent”, lid van de “Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten”, van de “Académie Royale de Belgique” en van meerdere buitenlandse genootschappen.

Wanneer men de naam Victor Fris uitspreekt denkt men onmiddellijk aan zijn in 1913 gepubliceerd boek “Histoire de Gand”, een boek van een 360-tal bladzijden. De geschiedenis van Gent in 360 bladzijden, dat kan toch niet? Neen, natuurlijk niet en dat wist Fris ook wel. Hij beschouwde het als een “résumé” voor een later te publiceren vollediger werk. Spijtig genoeg is het er nooit van gekomen, want Fris is niet oud geworden. Hij heeft wel tal van andere publicaties over Gent op zijn naam staan.

Merkwaardig is toch wel dat Fris, zoals zo veel andere personaliteiten uit de academische wereld, wij denken o.m. aan Prosper Claeys, vooral in het Frans schreef. Maar in hun studententijd waren zij beiden lid van het “Taalminend studentengenootschap ‘t Zal Wel Gaan”.

Fris was er in 1896 zelfs de Commissaris-Vaandrig van.

Fris heeft wel een paar werken in het Nederlands geschreven, zoals “De oude straatnamen van Gent”. Men had destijds het uitstekend idee dit eerste werk te schenken als “prijzboek” in de stadsscholen.

Victor Fris werd geboren op 18 Februari 1877. Hij was nauwelijks 48 jaar toen hij stierf.

24 Mei 1944

De laatste voorstelling in de Circ.

Ze werd ingericht door de gebroeders De Jonghe.

24 Mei 1983

Dood van Firmin De Smidt, in Gent beter bekend als “Broeder Firmin”.

Deze architect, archeoloog, Doctor in de Kunstgeschiedenis werd geboren in Brugge in 1904.

Van 1932 tot 1944 was hij leraar aan St-Lucas.

In 1944 werd hij docent aan de Universiteit en in 1949 hoogleraar.

Van 1944 tot 1974 doceerde hij er “Geschiedenis van de Bouwkunde, Middeleeuwse archeologie en Monumentenzorg.”

Hij deed talrijke belangrijke opgravingen, o.a. in de St-Baafsabdij.

Daardoor kon de ligging van de fundamenten en het grondplan van de vernielde abdijkerk met zekerheid bepaald worden.

Hugo COLLUMBIEN